

● Malo poezije

Odabrane pesme Branke Gajović
Iz *Antologije zemunske poezije* **Nek te ima, moj Zemune**, autora
Miroslava Ćosića (SZR „Akademska izdanja“, Zemun, 2014)

Pre odabranih pesama, evo transkripcije reči Branke Konstantinović Gajović izgovorenih prilikom predstavljanja *Antologije zemunske poezije* **Nek te ima, moj Zemune** Miroslava Ćosića.

Biblioteka „Sveti Sava“
Zemun, Petra Zrinjskog 8
Petak, 6. mart 2015. godine u 18h

Branka Konstantinović Gajović
ZEMUN KAO INSPIRACIJA POKLONIKA PISANE REČI

Dobro veče, poštovani ljubitelji lepe reči!
Baš je divno videti vas ovde u ovolikom broju.

Vaše prisustvo znak je podrške čoveku koji je u ovim smutnim vremenima za pisanje iskrene poezije istrajao u želji da sakupi pesme iznikle iz nepresušnog nadahnuća ovim drevnim gradom... Vaše prisustvo znak je podrške jednom posvećeniku pravoj stvari – očuvanju dobre slike o Zemunu... Vaše prisustvo znak je zahvalnosti Miroslavu Ćosiću.

Pred nama je njegova *Antologija zemunske poezije* **Nek te ima, moj Zemune**, svetli primer ideje kako se brane boje svog rodnog grada.

Stasavajući u Zemunu, na obali široke reke, Miroslav je spoznao svu lepotu dunavskih rukavaca i vrbaka, svu maštovitost alaskih priča, svu zanosnost svirke zemunskih tamburaša, svu iskrenost opevanih ljubavnih jada s gardoškog visa, svu rečitost misaonih i deskriptivnih pasaža o čuvenim zemunskim toponimima, svu suptilnost tananih stihova iznedrenih iz najdubljih zakutaka duše zaljubljenika u ovu gostoljubivu varoš i svih onih ljudi od pera što su otključali trezore svog duhovnog bogatstva...

I, šta je drugo Miroslav Ćosić mogao da učini do da ostane nepokolebljiv u odluci da, darujući nam ovu dragocenu knjigu, nastavi da pronosi slavu grada u kome je rođen pre ravno šezdeset i četiri godine.

Valja naglasiti da naši revnosni hroničari kažu da je i u prošlosti bilo onih koji su o Zemunu pevali, ali da je tek od sredine XX veka Zemun postao velika inspiracija mnogobrojnim poklonicima pisane reči.

Zašto je to tako? Otkud toliko ljubavi prema jednom mestu i životu u njemu? Odgovor se skriva u nedrima te stamene, postojane starine što odoleva i vremenu i čoveku – odgovor je u samoj biti Zemuna.

Već sam ranije u mnogim prilikama rekla... I sada ću to ponoviti... Zemun, kao realno, savremeno mesto sudara svetova i generacija, i kao gotovo mitski grad zbog svog bogatog višemilenijumskog trajanja, prava je riznica podataka od velikog kulturno-istorijskog značaja, stecište izrazitih predstavnika raznih vrsta i slojeva ljudi, doseljenika različitog nacionalnog i verskog porekla koji se s vremenom stapaju u zemunske stanovnike jedinstvenog mentaliteta, ljude ponosne na svoj grad otvoren za sve dobronamernike.

Dotičući samo delić veličanstvene kulturno-istorijske baštine Zemuna, iz pesme u pesmu, s velikom strašću „zemunski pesnici“ oživljavaju lik svog rodnog grada u kome traže mirise prošlosti, zgusnute slike detinjstva i mladosti nataložene u slojeve sećanja... Zemun je za njih neka vrsta scene na kojoj se odvijaju male i velike unutrašnje drame njegovih žitelja... Mnoga događanja, bilo ona nošena na talasima sadašnjosti, bilo ona pripovedački prizvana iz minulih vremena, odraz su htenja pesnika da potresne zapise o Zemunu izronile iz njihove nutrine prepuste sudu javnosti... Otuda toliko pevanja.

„Poezija je nasušna potreba prepoznavanja života“, kako lepo zbori naš veliki pesnik Pero Zubac. Dodala bih, pesnička reč otvara vrata srca i duše, i čovek, prepušten bujici emocija i misli, snagom osećajnosti i misaonosti, može da spase sebe, i još ponekog, ako već ne može da spase ceo svet...

Zato treba pevati o ljubavi – o ljubavi svake vrste!

Ova knjiga Miroslava Ćosića jeste knjiga o ljubavi, o nepojamnoj ljubavi dobrih ljudi prema jednom gradu.

Na ličnom primeru mogla bih da vam dam jedno od objašnjenja zašto je to tako. Tako iskreno i tako istinito.

Još dok sam kao devojčurak trčkarala zemunskim sokacima, i sa drugarima „vitlala“ po groblju, skakutala po gardoškim rondelama, s lesnog brega i sa Kule zurila u daljinu i divila se nedogledu, derala odeću pentrajući se po krivogranom drveću „na prkosnome vrhu sveta što nadmaša udolinu, niz krovova starih kuća i stabala red uz reku“, dok sam se zimi na sankama spuštala niz Beli Zec, klicala rojenju snežnih pahuljica što su mi se lepile za rumene obraze i zamršene trepavice, i kasnije, kao gimnazijalka, „tutnjala“ Zemunskim parkom na časovima fiskulture, ili tajno preplivala Dunav od „Venecije“ ili od „Hidrobaze“ do Lida, i činila brojne ine podvige i nestašluke neobuzdane mladosti, u sebi sam osećala neki čudan ritam, ritam misli koji sam pokretima tela izražavala kao neku svoju

igru. Bili su to taktovi nekih unutrašnjih rimovanih reči koje sam nesvesno ređala u stihove... Stihove koje nikada nisam umela da ponovim naglas. Uvek isti ritam uz nove reči sve više me je opsedao da sam počela da osluškujem sebe, i da sve te treptaje duše beležim na hartiju dajući im tako priliku da traju.

U stihovima „zemunskih pesnika“, i svih onih koji ovaj grad u srcu nose i dive se moćnom Dunavu, čuje se eho davno ispevanih misli ljubitelja lepih reči izmiledih iz sedefastih školjki dalekih voda, čuje se ritam dragocenih pesama iz kojih nisu pokradeni biseri milozvučja i dobrote.

Verujem da su svi „pesnici“ čiji se stihovi nalaze u ovoj antologiji Miroslava Ćosića osećali taj ritam potaknut čudesnim energijama Zemuna, i da su osećali neodoljivu potrebu da opevane damare sopstvenoga bića ostave kao trag istine novim pokolenjima.

No, da li smo svi mi... čije su pesme zastupljene u ovoj antologiji... zapravo pesnici, ili samo glasnici ljubavi – prosudite sami.

Ako poverujete Šelijevim rečima da biti pesnik znači shvatiti istinu, lepotu, dobro koje postoji u odnosu između postojanja i zapažanja, između zapažanja i izražavanja, kao i to da je pesma „prava slika života izražena u njenoj večnoj istini“, onda smo svi mi pesnici.

Ako se upustite u analizu pesničkog jezika, kompozicione strukture, sistema versifikacije, pravopisnih i gramatičkih pravila, raznovrsnosti metafora i drugih stilskih figura itd., onda ćete zasigurno utvrditi da među nama ima i onih koji pisanju poezije nisu vični.

Ali, ne budite strogi u oceni umetničkog dometa svih ovih pesama. Jer, ni sam autor Antologije nije imao nameru da promovise pesnike, već ideju da Zemun živi i kroz pesmu.

Čast mi je što je Miroslav Ćosić odabrao naslov moje pesme **Nek te ima, moj Zemune** za naziv ove antologije zato što je i moto mog pevanja o Zemunu upravo taj – NEK TE IMA, MOJ ZEMUNE... I posle nas.

* * *

Odabrane pesme Branke Konstantinović Gajović iz *Antologije zemunske poezije* **Nek te ima, moj Zemune** posvećene su njenim najmilijima kojih više nema. Otuda toliko melanholije koja izbija iz gotovo svakog stiha.

*** Nek te ima, moj Zemune**

Imam jedan naum odvajkada
da pronađem kutak, stazu staru
što iz sivog beskrajja i hada,
iz tmine u svetlost novu vodi,
u sigurnu luku smiraja i sanja,
da se odmorim na kraju puta
na plavetnom visu povrh grada,
da s vetrom plešem kroz gole grane
kroz koje tvoj topli lik izranja.

Sad znam suštinu postojanja –
tu prolaznost svih zemnih stvari,
taj večni zadah nestajanja
što celog sveta sreću kvari.
Taj zloduh nepokorni ne mori
običan svet što zemljom prosto hodi,
već one znane, slavom ovenčane
što strahuju tajno da će vreme
zasluge njihove da zatamni,
da će im puteve raskršćene
na koje lovora baciše seme
zauvek, nepovratno da zatre.
Zalud je nadati se da, posle
ugaslog požara, na zgarištu
ne tinja iskra neke nove vatre,
da samoniklog više biti neće,
da je večni točak zatajio,
da ne okreće novo kolo sreće.

Ne sudaram se s nemoći,
klonim se zabluda davnih.
Samo prolaznost je večna
i samo njoj nema ravnih!

Znam da sam u pravu pouzdano
kad sujeta me napušta sama.
Svet bleđi i sladak život vene,
sužava se moj nedogled stvari.

Stojim nemo iznad drevnog grada,
zvezde sjajne zasule su nebo.
Nad Dunavom noć lagano pada.
Sad vreme brzo leti. Ja starim.
Za inu istinu ne mogu da marim.

I sad, kad me nestaje lagano,
kad jesen stresa uvelo lišće,
zvukovi mladosti prohujale,
k'o duh detinjstva, vitlaju po gorju,
znam da je senka oblaka skrivenog
zaklonila sjaj očiju mojih
što mirno klize po tvom obzorju.
Dok pramen tankog dima leluja,
i stare kuće ruše se u miru,
svet davnina u prolaznost tone
k'o krugovi talasa u viru,
tvoja lepota moje oči dira,
po strmim rondelama razasuta
krepi mi dušu, srcu ne da mira.

Ja i dalje gledam sa brega u reku
preko zlatnog krsta velelepne crkve.
Vidici se tanje, al' se nebo širi,
vremena je malo da ti se još divim.
Podno nemog zvona kapele na groblju
ostavljam ti gnezdo uspomena svojih.
Neka Dunav plovi i neka se mreška,
da mrem bih bez bola, bez tuge, bez glasa,
nek me tiho prate šumovi talasa.

Kad u oku mome ne bude te više,
Kad se put visina ja uskoro vinem
spusti me na odar, nek me vetar zbriše,
i u kasni sahat daj mi da uminem.

*** Amanet**

Čuj, nedokučivi!
Duh tvoj maštarski, smeo,
što vazda nove vizije prede,
u davne dane pokatkada
uz nema zvona dalekih snova
muzikom bola me povede.

Tad, pre svanuća, pred sam kraj noći,
ohola prošlost na vrata lupa
sa naših tajni da skine veo,
da priču isprede, račune svede,
mami nam duše
da budu njene istine deo.

Sudbine naše ukrštaju se,
Zemune stari, šta da ti zborim?
Ja odlazim, ti pamti smene.
Otiske, tragove i dobra dela
ostavljam ti u amanet
neka svedoče posle mene.

*** Kada guste magle raspletu se niti**

Kada guste magle raspletu se niti
na zaravni znanoj gardoškoga visa,
gde stoluju navek vetrovi detinjstva,
gde mirisi davni kreću odasvuda,
gde obličje tuge izgubljeno luta
i nemirni oblak zbunjeno vrluda
na čijemu tragu uspomene hode,
gde me nema zvona zaglušenu vode,
kada tmaste kose sedinom skrivene
kročim na rondelu čarobnoga brega
da se divim gradu s pogledom na reku
odakle sve želje suzama poteku

Tada pesma tuge za trenutak mine,
tajni zračak sunca vaskrsne i sine,
i slatka se žudnja nenadano zgodi,
nežne misli roje, nova nada rodi.
Nekadašnji snovi, raskošni i vedri!
Zašto čuče, čame, u nemiru venu?
Oči moje vlažne, divite se reci,
nedogledu bajnom dunavskoga rita
pre no što mi kosti put svemira krenu.

*** Ne biva više**

Skvrčenom rukom nateklih žila
svaki kamičak sećanja taknem,
zrake meseca u kosu spletem,
okitim veđe zvezdanim prahom,
u osmejaku utkam tračak nade
da *sutra* možda i dalje biva,
na lesnom bregu postojim malko
da se ispunim gardoškim dahom.

Prizivam mladost – Ah, pusta beše!
Umesto zbilje, tek priviđenje
utvarno viri podno Kule, iza rondele.
Pokrov se sprema, store su pale,
grobni je kamen na međi mojoj,
sve što je prošlo lebdi u zraku.
Zemune, zbogom! Odoh da dremam.
Danas je juče, ja sutra nemam.

*** Poslednja želja**

Napukle usne od britkog vetra
šapuću nebu snevane snove.
Suzne mi oči u tamu zure.
Ta tmina strašna sablasne slike
nečujno niže, zove me
da u davninu svratim,
da se zavučem u senke šture.

I gle čuda!
Iščežla snaga, nalik na stenu,
objumi snažno krhko mi telo.
Klonulo srce, bolno i krto,
gardoškim bregom proskakuta.
Onda se moja duša prenu,
grlo se steglo, al' vrisak krenu:
Zemune večni, želja mojih vrelo,
ja tebi pesmu, ti meni opelo.

*** Dođi, čekaću te**

Dođi, čekaću te!
Gde? Do keja?
Može. Al' ja bih do brega.
Zašto? Šta tamo ima?
Pogled u nedogled!
Uh, pa tamo je groblje!
Pa šta! Je l' te plaše predačke kosti,
devojačke tajne il' zloduh vremena?
Svašta! Ne misliš, valjda, da tamo će
da nikne bršljan il' tuja mog semena?
Onda u devet, na rondeli.
To je već bolje.
I ne zaboravi, ponesi osmeh na usnama vlažnim.
Zašto? Zar gledaćemo zvezde i lunu očima lažnim?
Čemu toliko pitanja i sumnji:
zbog priča raznih ili tvojih slutnji?
Ma, ne pravi se blesav kad svi znaju –
na gardoškom visu još niko nije pao
da ljubavi večnoj svoj danak nije dao.